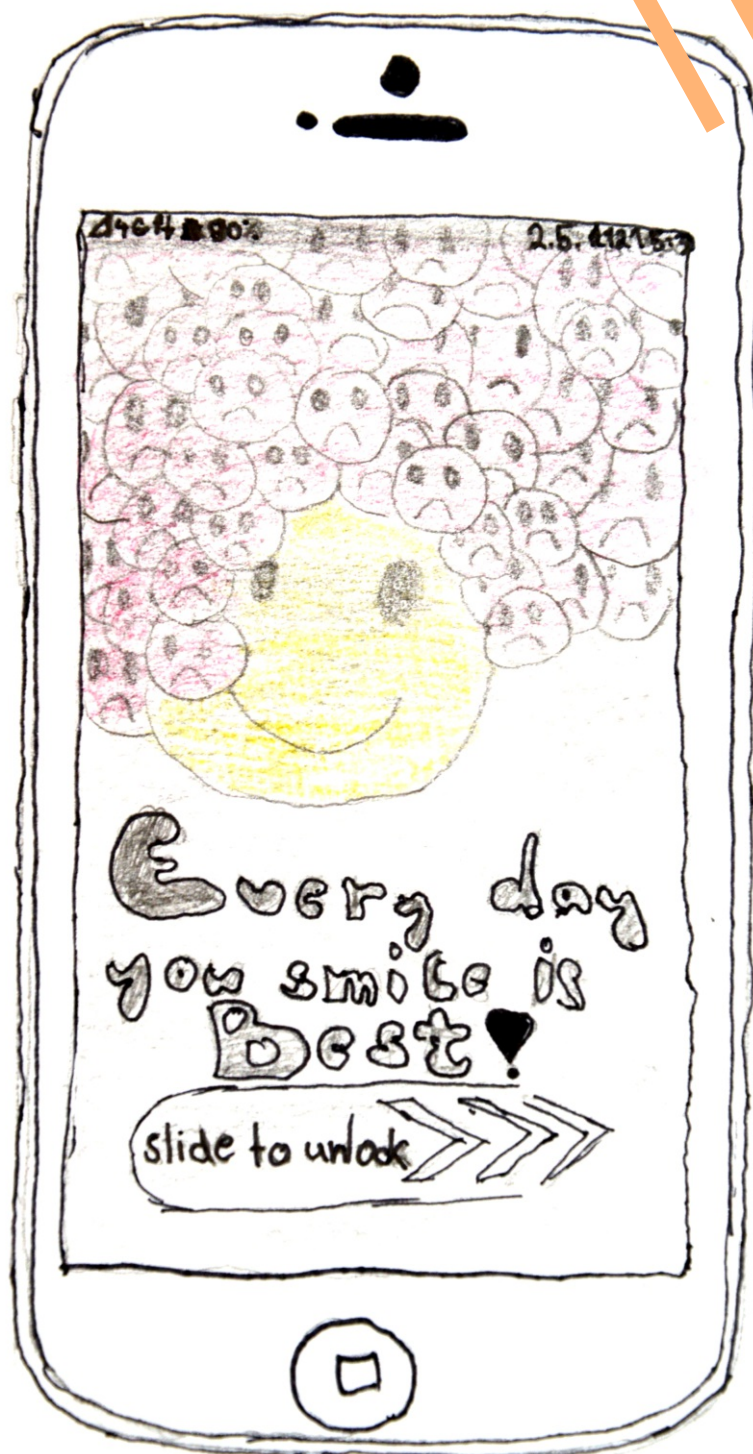

špeciálne íslo
šk. r. 2015/2016

LUSKÁČIK

Základná škola Kulíškova 8, 821 08 Bratislava
www.zskuliskova.sk

Editoriál

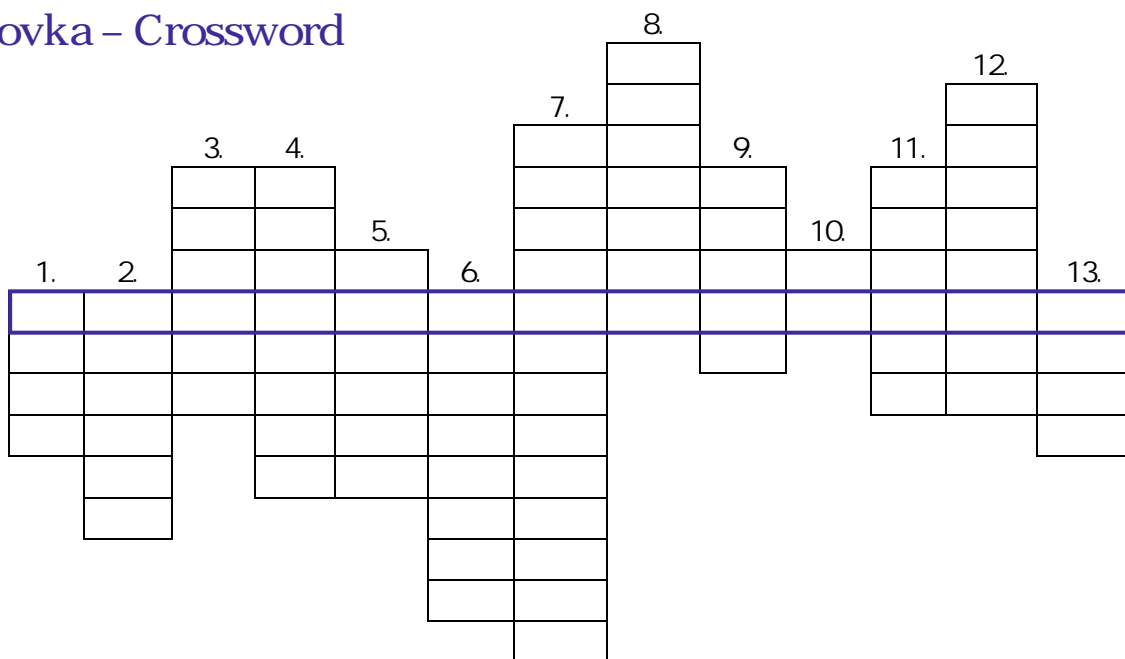
Svet osobných počítačov, mobilov, i-Padov, facebookov, twitterov, www-stránok dnes pomáha pri orientácii vo svete informácií, sú to nástroje na pružnú komunikáciu. Je však na mieste hovoriť okrem výhod, ktoré nám ponúka virtuálny svet aj o nevýhodách, resp. možných hrozbách a rizikách a o otázke ich prevencie.

Váš Luská ik

ilustrácia obálky: Alexandra Liptáková

Krížovka – Crossword

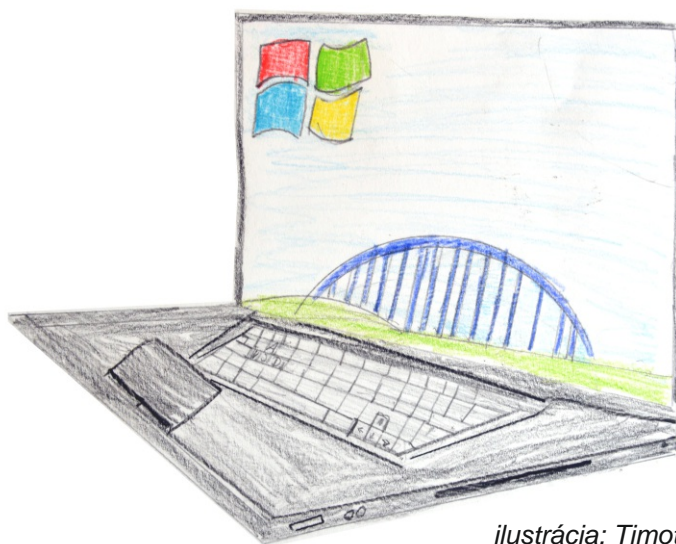

Put these words into English:

1. Rozhovor; 2. Žltý; 3. Guma; 4. Sociálna sie ; 5. Priate ; 6. Správanie; 7. Komunikácia;
8. Virtuálny; 9. Šikanova ; 10. Skratka mesta New York; 11. Závislý; 12. Internet; 13. Hra,
ktorá má pravidlá

Obsah

Editoriál	1
Komunikácia	3
Internet	4
Interview	5
Mobily	9
Facebook	10
Osobnosti sveta po íta ov	11
Match Game & Crossword	12
Zvláštnosti a špecifiká virtuálneho priestoru	13
Ako bezpečne používa internet a mobily	14
Bezpečný internet - beseda s policajtkou.....	15
IKT pre a proti - varovné ísla	16
Kyberšikana	17
Netiketa	21
Príznaky závislosti od internetu a mobilu	23

ilustrácia: Timotej Hill

Komunikácia

Aké formy komunikácie poznáš?

Ktoré z nich používaš každý deň?

Aké sú výhody a nevýhody moderných foriem komunikácie?

História komunikácie

Komunikácia medzi nami začala medzi 200 000 rokmi. ľudské zvuky boli nahradené rečou. Neskôr boli vyvinuté symboly a nakoniec sa vytvorilo písmo. Najstaršie symboly boli nájdené v jaskyniach ako nazývali ich jaskynnými maľbami.

Písanie a abeceda

Prvky písma sa datujú z predhistorického obdobia. Ľudia sa pokúšali zaznamenať históriu kresbami. Používali najmä kamenné a ílové tabuľky. Prvá abeceda sa objavila v starovekom Egypte.

Druhy komunikácie

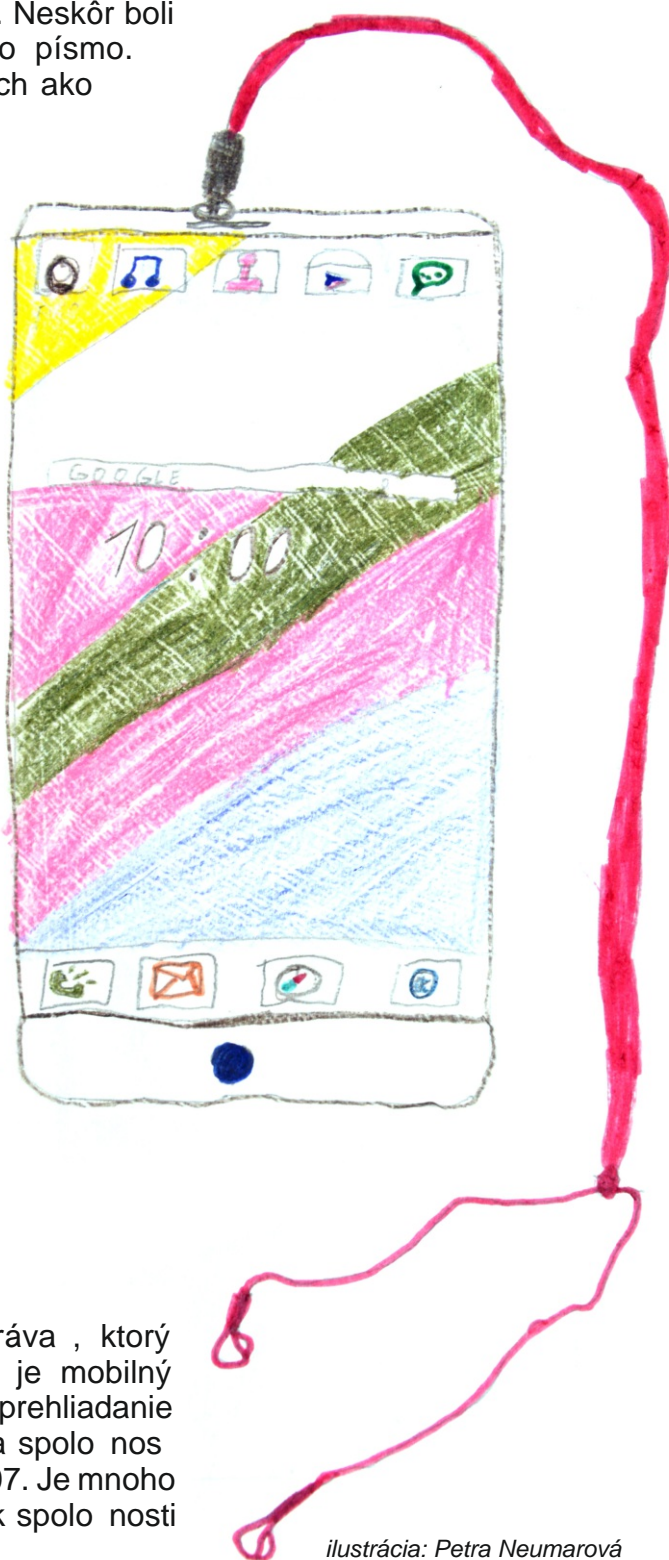
Sú dva základné druhy komunikácie – verbálna a neverbálna. Verbálna komunikácia je reč a slová, ktoré používame. Neverbálna komunikácia je napríklad reč nášho tela, optický kontakt, vzdialenosť medzi dvoma ľuďmi atď.

Formy komunikácie

Dnes používame mnohé formy komunikácie. Všetko začalo vynálezom papiera, telegrafu, rádia, kazetového prehrávača, faxu a filmu. Dnes používame najmä televíziu, fotoaparáty, mobilné telefóny, DVD-ka a e-maily.

Moderné formy

Internet, MP3, LCD, iPody a iPhone sú spôsob života v modernej spoločnosti. iPod je malý mediálny prehrávač, ktorý môžete použiť počas cestovania. iPhone je mobilný telefón, ktorý využíva Internet pre e-maily, prehliadanie web stránok a WiFi. Obidva z nich vytvorila spoločnosť Apple. iPod v roku 2001 a iPhone v roku 2007. Je mnoho generácií iPodov a iPhoneov a z roka na rok spoločnosť navrhuje novšie a novšie typy.

ilustrácia: Petra Neumarová

Internet

Je to systém medzinárodnej siete. Pre niektorých udí je to zdroj informácií, pre iných je to prostriedok pre komunikáciu. Na čo používa internet? Písanie e-mailov, posielanie správ, pozeranie videa, sťahovanie hudby, hľadanie informácií.

Vieš ako starý je tento vynález? Vyvinuli ho pre potreby americkej armády v roku 1969, vtedy ho nazývali ARPAnet. Boli to 4 prepojené superpočítače a počítače pracujúce na zabránenie jadrovým útokom. Až v 80-tych rokoch sa dostal na univerzity a stal sa súčasťou života bežných udí.

Udú niekedy nazývajú internet "web". Je rozdiel medzi týmito dvoma termínmi? Internet je systém globálnej dátovej komunikácie. Je to hardware a software, ktorý poskytuje spojenie medzi počítačmi. Naopak, web je jedna z komunikačných služieb poskytovaných prostredníctvom internetu. Je to zbierka vzájomne prepojených dokumentov a iných zdrojov. V roku 2010 sa uvádzalo, že na Slovensku má 62% domácností internetové pripojenie. Mladí Slováci vo veku 16 – 24 rokov používajú internet denne. V EÚ 75% detí vo veku 6 -17 rokov už používa internet (údaj z roku 2010). Ich rodičia hovoria o rizikách online komunikácie, ako je poskytovanie osobných údajov neznámymu človeku. Internet je známy na celom svete. Môžete kliknúť alebo napísať počítačovej stránke adresu a dostať tak mnoho informácií. Je tu ale jedno riziko. Hoci máte veľké množstvo informácií, nie všetky sú relevantné. Môžete sa zahrnúť množstvom nepotrebných informácií. Na druhej strane, internet je najväčší zdroj informácií na svete.

Internet je asi jeden z najväčších vynálezov dnešných čias. Bezpochyby, táto sieť má veľký vplyv na takmer každú súčasť nášho života. Zmenil spôsob obchodovania, podnikania, spôsob našej komunikácie, našej zábavy, spôsob vyhľadávania informácií a aj spôsob učenia.

Bol vynájdený skupinou veľmi múdrych výskumných pracovníkov v rozličných častiach sveta, ktorí chceli navzájom komunikovať a zdieľať myšlienky. Čo je Internet? V podstate sú to milióny počítačov prepojených spoločne telefónnymi linkami. WWW - web je jedna súčasť internetu. Je to sieť stránok, ktoré sú na počítačoch na celom svete. Robia internet zábavným a zaujímavým pre hľadanie. Používajú programovací jazyk s názvom html, ktorý umožňuje, aby sa obrázky a slová objavili na počítačových obrazovkách. Sú tu ale aj riziká pri surfovaní na internete. Zopár dospelých používa priestor na chat na internete, aby sa zoznámili s mladými ľuďmi, pretože ich chcú znáť. Viac ako 500 miliónov ľudí je online na celom svete. Viac ako 65 malých detí používa internet doma v USA a v Európe. Avšak v Číne vláda zakázala deťom mladším ako 16 rokov internetové kaviarne. Komunistická vláda povedala, že to bolo preto, že bol veľký požiar v nejakej internetovej kaviarni, ale bolo to tiež preto, že sa obávali, že ľudia môžu vidieť a šíriť rôzne informácie.

Google

Interview

Rozhovor s pani riaditeľkou

Zaujímalo by nás Váš názor, v čom pozitívne a v čom negatívne ovplyvňuje používanie internetu, mobilov a sociálnych sietí našu mladú generáciu – najmä deti mladšieho a staršieho školského veku?

Pozitívum je rýchlosť komunikácie, ktorú nám internet, mobily a sociálne siete poskytujú. Prostredníctvom internetu žiaci získavajú nové informácie, rozširujú si slovnú zásobu o neologizmy, môžu porovnávať život na Zemi z hľadiska geografie a histórie. Negatívum je množstvo nevhodných informácií pre mladší aj starší školský vek, narušené súkromie, návody na nevhodné konanie, zlý príklad a šírenie negatívnych správ, zlý vzor a agresivita.

Ste priaznivcom využívania informačných technológií pri využívaní? Ak áno, v čom vidíte najväčší prínos pre deti a akú podporu o aká škola pri modernizácii súčasných technického vybavenia?

Áno, som priaznivcom využívania informačných technológií vo využívaní. Prínosom pre deti je moderný spôsob využívania, rôzne didaktické komunikačné pomôcky, ktoré podporujú rozvoj predstavivosti a kreatívneho myslenia. Z hľadiska podpory technického vybavenia školy je potrebná obnova a modernizácia informačno-technologických prostriedkov, interaktívne tabule, tablety, CD a audiovizuálne novinky.

Zaujímalo by nás Váš názor, aké rozumné pravidlo vo vzťahu k používaniu moderných technológií by mali rodielia a učiteľia deťom stanoviť?

Je potrebné, aby rodielia deťom kontrolovali a blokovali negatívne programy. Niekedy menej je viac! Deti, žiaci nemajú dostávať konzumné programy a technológie k dispozícii bez usmernenia. Musia mať časovú obmedzenosť v obsahu i rozsahu technológií a programov.

Rozhovor so školskou psychologičkou

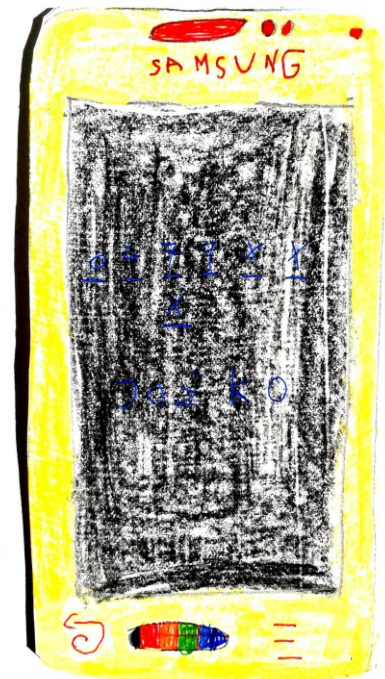
Akú najčastejšiu chybu podľa Vás robia rodielia vo vzťahu k svojmu dieťaťu pri používaní IKT technológií?

Jednou z najčastejších vecí, s ktorou sa v tejto súvislosti vo svojej praxi stretávam, je otázka zadaných hraníc používania IKT deťmi. I keď je na jednej strane táto hranica zadaná, najlepšie vo forme jasného pravidla, napr. v súvislosti s časom stráveným na PC, internete/používaním mobilného telefónu a spôsobov ich využitia, často nebývame dôslední v ich dodržiavaní. Jednoducho raz platia inokedy nie. Na strane druhej, čím sa žiaci stále častejšie stretávajú, je úplná absencia takéhoto pravidla, čím pre deti vzniká akýsi bezhraničný priestor pre využívanie IKT, čo zároveň zvyšuje pravdepodobnosť pôsobenia nástrah/nevýhod, ktoré tieto technológie so sebou prinášajú. Pre mnohé deti sa totiž stále častejšie stávajú hlavným spôsobom využitia ich voľného času, náhradou osobnej komunikácie, nadväzovania a budovania medziľudských vzťahov vo virtuálnom nie reálnom svete. Toto všetko postupne so sebou prináša ďalšie negatívne dôsledky na rôznych úrovniach ich fungovania (nedostatok sociálnych/komunikačných zručností, závislosť, zvyšovanie agresívneho správania, pohybová negramotnosť/obezita, nesústreďenosť a pod.). Samozrejme nemôžeme zabúdať ani na rôzne

formy ich zneužitia, kedy sa deti ocitajú v pozícii obete alebo samotného agresora (kyberšikanovanie, zneužitie osobných údajov/dôvery dieťa a a, sexuálne zneužitie, pornografia, pedofília a pod.), prípadne riziká vyplývajúce z neobmedzeného prístupu k akémukoľvek obsahu ahko dostupnému na internete.

o by ste radi odkázali našim študentom v súvislosti s možnými rizikami IKT?

Určite by som chcela zdôrazniť najmä dôležitosť významu oblasti primárnej prevencie, kde sa oplatí investovať najviac, a to už po osobnostnej, časovej alebo finančnej stránke. Jednoducho snažia sa od samého začiatku urobiť všetko pre to, aby sme v oblasti najväčšej šejmiere, a to už ako rodičia / deti / učitelia / psychológovia / právnici / IT- káři / rôzne pomáhajúce organizácie a pod. predišli negatívnym dôsledkom, v tomto prípade spojeným s používaním IKT deťmi. Prípadne zmierňovali už existujúce dopady, a to už je alej otázka prevencie sekundárnej prípadne terciálnej. Na začiatok je preto dôležité, aby sme vôbec vedeli, aké sú nielen výhody, ale i riziká používania IKT najmä v súvislosti s používaním PC, internetu, mobilu a rôznych stále sa vyvíjajúcich aplikácií a na základe toho zvážili svoje možnosti preventívneho pôsobenia na jednotlivých úrovniach a nespoliehali sa výlučne len na „toho druhého“. Položia si za seba otázku, aké máme možnosti v rámci nášho špecifického pôsobenia v tejto oblasti, prípadne kde sa môžeme o svojich ďalších možnostiach dozvedieť? Kde a u koho hľadať pomoc? Ako stanoví spoločné pravidlá v rámci rodiny/školy, aké možnosti zabezpečenia internetových stránok existujú/zásady ochrany, akým spôsobom a o kom

ilustrácia: Jozef Kytka

komunikovať s deťmi/nami o sa predovšetkým zamerať v súvislosti s nástrahami internetu a pod. Existujú samozrejme rôzne spôsoby, ako sa k primárnym informáciám dostať, a to už štúdiom odbornej literatúry, konzultáciou s odborníkmi na danú problematiku, ktorú chceme riešiť, využívaním rôznych preventívnych programov, internetových stránok, ktoré sa priamo zaoberajú touto problematikou, kde sa môžeme dozvedieť nielen konkrétne kroky/rady v oblasti prevencie, ale v prípade potreby nás nasmerujú alej pri riešení konkrétnej situácie, napríklad k vyhľadaniu špecifickejšej pomoci. Na tomto mieste by som zároveň chcela vyzvať, a to už deti, rodičov, učiteľov, ktorí predovšetkým primárne prichádzajú do kontaktu s takýmito situáciami, aby ich nepodceňovali, neignorovali, nebagatelizovali, prípadne sa nespoliehali na to, že situácia sa nejak sama od seba zlepší, najmä ak som ja alebo niekto iný v ohrození, deje sa mi nie o, o mi je nepríjemné alebo nejakým spôsobom mi ubližuje, pretože to v konečnom dôsledku výrazne prispieva práve k podpore takéhoto ohrozujúceho správania.

Na čo by ste chceli upriamiť pozornosť v otázke kyberšikanovania na školách, a to ako vo vzťahu žiak/ka-žiak/ka, ale aj žiak/ka-u študenta?

Kyberšikanovanie je považované za jednu z foriem psychického šikanovania, kedy hovoríme o zámernom, opakovanom psychickom ubližovaní druhémuloveku, v tomto prípade o zneužití možností, ktoré nám ponúkajú práve IKT, najmä mobil a internet (vytváranie posmešných/ponižujúcich stránok, profilov, fotomontáží, videí, šírenie nepravdivých informácií, urážky/nadávanie v diskusiách na sociálnych sieťach, vyhrážanie/vydieranie alebo obťažovanie cez telefonáty/sms správy a pod.). Ak sa stretneme s takouto formou ubližovania a v súvislosti zaznamenáme jej narastanie, a to už vo vzťahu žiak-žiak alebo žiak-u študenta, je nesmierne dôležité, aby sme v žiadnom prípade nepodceňovali situáciu a jej možný negatívny dopad na psychiku jednotlivca a dieťa a už vôbec. Dokonca by sme mohli hovoriť, že oproti

„klasickej“ forme psychického šikanovania môže mať pre obe závažnejšie dôsledky, využíva totiž „ú innejšie zbrane“ v rámci virtuálneho sveta, týkajúce sa najmä jeho hromadného aspektu. Obe nemá možnosť úniku, je prenasledovaná 24 hodín denne, pobyt doma z tohto dôvodu neposkytuje bezpečné útočisko, obrovské publikum je nielen svedkom ale i podporou intenzívnejšieho utrpenia, anonymita/falošná identita na strane iniciátorov spôsobuje nemožnosť brániť sa voči reálnej osobe, čím narastá u obeti zúfalstvo, bezmocnosť, beznádej. Dokonca i jeden jediný útok v sebe skrýva potenciál opakovaného pôsobenia, keďže je zaznamenaný a obe sa k nemu môže kedykoľvek vrátiť, a už dobrovoľne alebo dobrovoľne nevráti a takýmto spôsobom by retraumatizovaná. Nemôžeme zabúdať ani na iniciátora takéhoto správania, pre ktorého je akékoľvek ubližovanie v rámci virtuálneho sveta, kde nie je priamo konfrontovaný s reálnym lovecom, jeho emóciami, zranením, kde dochádza k vyššej pravdepodobnosti k efektu rozptýlenej zodpovednosti a tým zníženému uvedomeniu si závažnosti dopadu svojho konania. Treba mať na pamäti, že ak sme zachytili na škole akékoľvek prejavy kyberšikanovania, s veľkou pravdepodobnosťou nejaká forma šikanovania prebieha aj na úrovni vzťahov medzi žiakmi v škole, preto ak chceme byť úspešní v jej riešení, je potrebné prešetriť, či sa šikanovanie nevyskytuje i na tejto úrovni a následne poskytnúť adekvátnu pomoc. Preto je veľmi dôležité, aby sa na školách venovala pozornosť i tejto forme šikanovania, čo je cieľom i tohto projektu, do ktorého sme sa ako škola zapojili a snažíme sa pôsobiť i z tejto pozície.

Cítite potrebu riešiť niektoré problémy aj legislatívnou cestou?

Ím viac úrovni sa zapojí do ochrany práv dieťaťa a jeho bezpečia, tým jednoznačnejšie dáme spoločne najavo, že nám ubližovanie nie je akceptovateľné a netolerujeme ho v žiadnych jeho podobách. Samozrejme, netýka sa to len detí, ale aj dospelých osôb, v našom prípade napríklad u učiteľov. Žiadky v trestnom zákone nie sú priamo vymedzené pojmy týkajúce sa kyberšikanovania i šikanovania ako takého, čím je pomoc obetiam do značnej miery obmedzovaná. Napriek tomu netreba zabúdať, že mnohé prejavy kyberšikanovania alebo iných foriem zneužívania IKT sa dajú z právneho hľadiska klasifikovať ako priestupok, prípadne trestný čin (vydieranie, nátlak, ohováranie, nebezpečné prenasledovanie, sexuálne zneužívanie, pornografia a pod.), preto netreba zabúdať ani na túto rovinu prípadnej pomoci, i už v rámci prevencie alebo riešenia konkrétneho prípadu.

Rozhovor s výchovnou poradkyňou

Aký je Váš osobný vzťah k používaniu mobilu, internetu a sociálnych sietí? V čom vidíte najmä pozitíva?

Myslím, že v dnešnej dobe si už ani nevieme predstaviť život bez mobilov, internetu a sociálnych sietí. Len trocha ma mrzí, že sa vytráca množstvo listov, pohľadníc.

Aký recept by ste poradili vašim žiakom, aby im používanie mobilov a internetu „neprerástlo cez hlavu“ a aby si dokázali ustrážiť čas trávený na sociálnych sieťach?

Recept? V súčasnosti sme malí kuchári na vymýšľanie receptov, každý by si mal sám určiť hranice. A možno ich treba viac motivovať a vymýšľať aktivity, aby nemali toľko voľného času.

Myslíte si, že žiaci našej školy sú dostatočne informovaní o hrozbách IKT a počítačových závislostiach?

Myslím, že áno, že sú dostatočne informovaní o hrozbách IKT a opäť je na nich ako s danými informáciami naložiť.

Rozhovor s protidrogovou koordinátorkou

Sama ste u ite kou informatiky. Ako vnímate príchod IKT do vyu ovacieho procesu ?

Príchod IKT do vyu ovania je prínosom, ale zároveň aj ve kým rizikom. Sved í o tom nielen tento projekt, do ktorého sa zapojila naša škola, ale aj mnohé iné. Deti a mládež je potrebné viesť v rozhodovaní, ukáza im cestu, aby si vedeli správne vybra .

Ste dlhoro ná protidrogová koordinátorka? Chceli by sme Vás požiada o to, aby ste sa s nami podelili o skúsenosti na aktivitách, ktoré využívali najefektívnejšie zbrane vo vz ahu k ohrozeniam detí mladšieho a staršieho školského veku modernými technológiami?

Najefektívnejšie sú tie aktivity, pri ktorých sme v priamom kontakte s de mi. Deti potrebujú, aby ich niekto po úval.

Myslíte si, že tradi ná kniha má ešte stále dnes miesto medzi mladými u mi?

Som presved ená, že áno. Knihu ni nenahradí, pomáha rozširova nielen slovnú zásobu, ale aj vnútorný svet loveka.

Rozhovor so žiakmi

Na o používaš naj astejšie mobilný telefón a Internet?

Telefón používam na posielanie sms, telefonovanie a hry. Internet na rôzne práce do školy a len tak na surfovanie.

Telefón využívam okrem telefonovania aj na facebook.

Telefón používam na telefonovanie a pozeranie videí, počíta na vyh adávanie potrebných informácií a na hry.

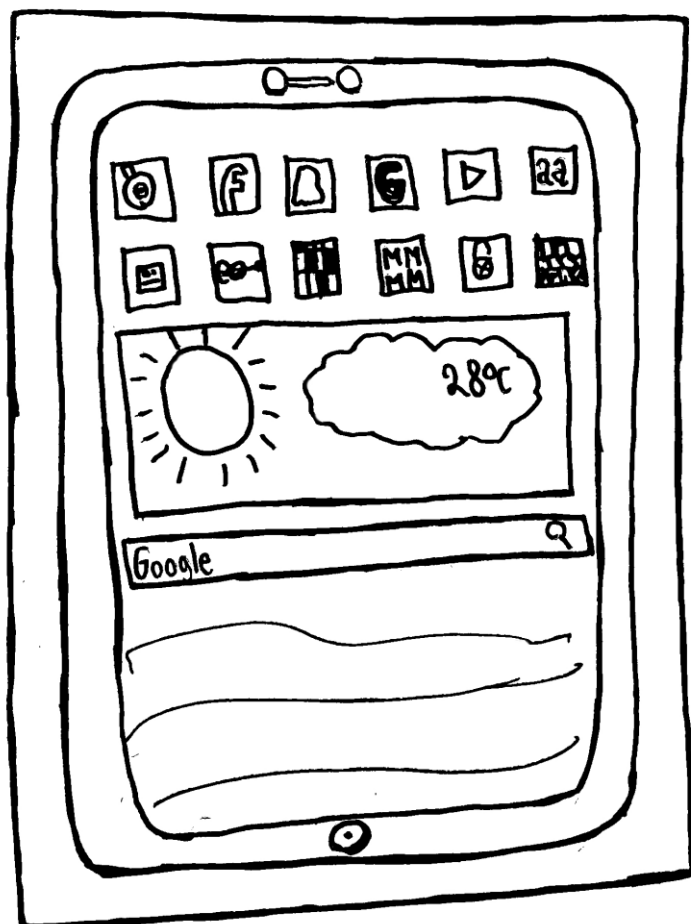
Používaš facebook? V om chápeš jeho pozitíva a na o naopak by si si mal dáva pozor?

Áno, používam. Pozitíva sú v tom, že si zdarma cez wifi píšem s kamošmi. Ale musím si dáva pozor na rôznych udí.

Mám facebook a pozitíva sú, že si môžem písa s kamarátmi, ale nie s niekým cudzím.

Ja facebook nemám a ani nad ním neuvažujem.

odpovedali žiaci 6. ro níka

ilustrácia: Veronika Štajárová

Mobily

47% amerických tínedžerov si v roku 2011 myslelo, že ich spoločenský život by skončil bez ich mobilu. Prvý mobil vyrobil Martin Cooper z Motorroly v roku 1973. Vážil dva kilogramy. O 20 rokov neskôr asi 4,6 miliardy ľudí na celom svete malo mobil. Prvá SMS správa bola poslaná z počítača do mobilu v roku 1992 vo Veľkej Británii. V roku 2011 bolo na svete viac ako 600 mobilných operátorov, najväčšia je China Mobile s 500 miliónmi predplatiteľov – užívateľov. Mobilné telefóny sa menia veľmi rýchlo. Čo bolo supermoderné je po niekoľkých rokoch štandard. Sú ľudia, ktorí hovoria, že mobily sú škodlivé. Moderné telefóny nie sú len telefóny. Sú skoro ako počítače.

Nebezpečné mobily?

Všetci súhlasíme s tým, že mobilné telefóny sú užitočné. Sú dôležitou súčasťou nášho života.

Komunikácia prostredníctvom nich je ľahšia a rýchlejšia. Robia tiež náš život bezpečnejším, pretože sú schopné poskytnúť – zavolať nám pomoc veľmi rýchlo, keď máme problémy.

Mobilné telefóny sú zdrojom zábavy, pretože sa môžeme na nich hrať hry, počúvať hudbu a robiť iné veci pre zábavu. Avšak, uvedomili ste si, že mobilné telefóny majú aj nevýhody?

Predovšetkým, nikdy nás nenechávajú samých. Koľko z vás vypínajú svoj telefón predtým, ako idú do postele alebo predtým, ako idú robiť niečo dôležité (ako napríklad domácu úlohu)? Sú situácie, pri ktorých by nás nemali vyrušovať. Ľudia sú často na telefóne celý božý deň. Strácajú svoje súkromie, pretože nie sú schopní si zorganizovať svoje životy.

Mobilné telefóny sú niekedy aj obmedzovaním v komunikácii. Je oveľa ľahšie pre mnohých z nás telefonovať alebo poslať SMS ako sa s niekým rozprávať o čí-vo čí. Bežný rozhovor s ľuďmi stojacimi oproti nám je veľmi dôležitý, ak chceme zachovávať zdravé spoločenské vzťahy.

A čo viac, mobilné telefóny sa stávajú veľmi populárne v komunikácii medzi malými deťmi, ktoré to skutočne nepotrebujú. Chcú ich, pretože ich majú priatelia a nechcú, aby sa im vysmievali, a tak sú mobilné telefóny často zdrojom závidosti, šikanovania a rodinných hádok. Nakoniec je tu aj zdravotný problém. Ľudia hovoria, že mobilné telefóny sú úplne neškodné, ale musia počkať aspoň jednu generáciu, aby sa o tom presvedčili. Tak stále si myslíte, že mobilné telefóny sú také super?

Používanie mobilov počas jazdy je veľmi nebezpečné. V USA 40% vodičov vo veku 16-30 rokov priznalo, že používajú mobily počas šoférovania. Niektorí tínedžeri si neuvedomujú, že šoférovanie nie je jediná činnosť, ktorá by sa mala zabrániť bez telefonovania.

Ako často vypínaš mobil? Myslíš, že je to dôležité?

Uprednostňuješ komunikáciu cez telefón alebo osobný rozhovor o čí-vo čí inej osobe?

Čo myslíš v akom veku by mali malé deti dostať prvý mobil?

Myslíš si, že mobily sú bezpečné a neškodné?

Hádali si sa niekedy s rodičmi kvôli mobilu?

ilustrácia: Ema Hurajtová

Facebook

Facebook je internetová stránka a jedna zo sociálnych sietí. Jej zakladateľ, Mark Zuckerberg, sa narodil 14. mája 1984 a začal pracovať na tvorbe facebooku vo februári 2004. Na začiatku facebook slúžil len pre študentov Harvardskej univerzity. Viete povedať, prečo sa nazýva facebook facebookom? V USA je facebook papierová kniha fotografií študentov, ktorá im pomáha poznať sa lepšie navzájom.

Vedeli ste, že...

- .....má asi 31 miliónov aktívnych užívateľov?
- .....každý deň sa pripojí na facebook 100 000 nových ľudí?
- .....obsahuje 1,7 miliardy fotografií?
- .....užívateľ musí mať vek aspoň 13 rokov?
- .....je 43 jazykových verzií Facebooku?

A prečo je tak populárny? Nielen ti umožňuje komunikovať s priateľmi a písať správy na svoj alebo ich profil, ale umožňuje ti používať mnoho zaujímavých aplikácií – hier, testov, narodeninových kariet atď. Táto stránka má mnoho funkcií – umožňuje chat, písanie správ, robí videá a zdieľa fotografie. Môžete sa tiež stať fanúšikom niečoho alebo niekoho – žuvačky alebo Angeliny Jolie.

Avšak sociálna sieť ako facebook predstavuje aj možné nebezpečenstvo. Nedávajte vašu domácu adresu alebo meno školy na váš účet, pretože zlí piráti ich tam môžu nájsť. Neprijímajte všetky žiadosti o priateľstvo automaticky, uistite sa, že poznáte osobu, ktorá chce byť na zozname vašich priateľov. A tiež si pamätajte, že nemôžete vymazať z vášho profilu alebo te si uvedomí, čo je možné online.

Spracované na základe informácií z časopisu Hello.

Mobil Phone Vocabulary

- run out of credit = use all of the credit in your phone
- have credit/no credit = have/not have credit on your phone
- check your balance = check how much credit you have
- top up your phone = add credit to your using a pre-paid voucher
- have reception = have a good signal in an area
- charge your phone = charge the battery of your phone
- text somebody = send somebody a text message
- pick up = answer a phone call
- hang up = end a phone call
- hang up on somebody = rudely end a phone call
- give somebody a missed call = call somebody and hang up before they answer
- give somebody a buzz – call somebody

Mobile social media vocabulary

- Are you on Facebook? Are you on whatsapp? Are you on twitter?
- Send me a whatsapp – send me a message via whatsapp
- PM me – Send me a private message on facebook
- Skype me – Contact me via skype

Osobnosti sveta po íta ov

Tim Berners – Lee

Po íta ový génius, ktorý v roku 1991 vytvoril World Wide Web, aby spojil udí na celom svete. Narodil sa v roku 1955, má anglickú národnos . Jeho prvá internetová stránka bola ierno – zelená a zmenila navždy spôsob, akým sa dostávame k informáciám. Navrhol aj webový prehliada , iže po íta ový program, ktorý umož ňuje u om nájs a sledova webové stránky a reagova na ne. Zaujímavos ou je, že ke bol na univerzite v Oxforde, prichytili ho pri hackovaní. Pracoval ako softvérový inžinier v Európskej organizácii pre jadrový výskum CERN v Ženeve vo Švaj iarsku.

Mark Zuckerberg

Narodil sa v roku 1984, má americkú národnos . V škole vynikal v prírodných vedách. Ke mal 12 rokov, vytvoril program na posielanie správ ZUCKNET, a ke bol na strednej škole, navrhol online hudobný kanál Synapse. Neskôr, na Harvardskej univerzite, vynašiel Facemash, program, ktorý porovnával tváre študentov a hodnotil, akí sú atraktívni.

V roku 2004 vytvoril FACEBOOK, ktorý umož oval u om vytvára si vlastné profily a komunikova so svojimi priate mi. Mark je farbosllepý, preto Facebook vytvoril modrý. Prvé sídlo Facebooku bolo v jeho spálni. Spo iatku bola stránka dostupná len pre študentov Harvardu, potom ju však rozšíril na alšie univerzity a neskôr pre celý svet.

Facebook

Profil – vytvorte si svoj profil na Facebooku, aby o vás priatelia vedeli viac.

Nástenka – je miestom, kde informujete svojich priate ov o novinkách, píšete svoje statusy a nahrávate fotografie.

Priatelia – v ponuke uvidíte všetkých svojich priate ov.

Udalosti – povedzte priate om o chystanej narodeninovej oslave a alších udalostiach.

Steve Jobs & Steve Wozniak

Preslávili sa tým, že dali svetu domáce po íta e. Wozniak sa narodil v roku 1950 v Sunnyvale. Jobs sa narodil v roku 1955v San Franciscu a vyrastal v oblasti, ktorá sa neskôr stala presláveným Silicon Valey. Prvýkrát sa stretli, ke si Jobs našiel letnú brigádu v spoločnosti Hewlett Packard, kde pracoval aj Wozniak. V roku 1976 dali obaja výpove a vymysleli APPLE. Ich cie om bolo vytvori lacný a užívatelky jednoduchý po íta . Len nieko ko mesiacov po tom, o opustili svoju prácu, zostavili prvý po íta Apple. Jobs musel preda svoju dodávku a Wozniak svoju drahú vedeckú kalkula ku, aby mali dos pe až na zostrojenie Apple I. V roku 1984 dala firma Apple do predaja Macintosh, prvý po íta na svete, ktorý mal grafické užívatelky rozhranie. To umož ovalo ovláda po íta pomocou ikon na ploche. V roku 1990 už osobné po íta e vládli svetu a firma Apple za ala ma problémy. Potrebovala pris opä s nie ím revolu ým. Preto v roku 1998 predstavila iMac, po íta so vstavaným monitorom. V roku 2001 skonštruovali iPod, najpredávanejší prenosný hudobný prehráva . iPhone, ktorého predaj sa za al v roku 2007 sa stal najpredávanejším mobilným telefónom v dejinách. V roku 2010 Apple predstavil tablet – iPad.

Match Game

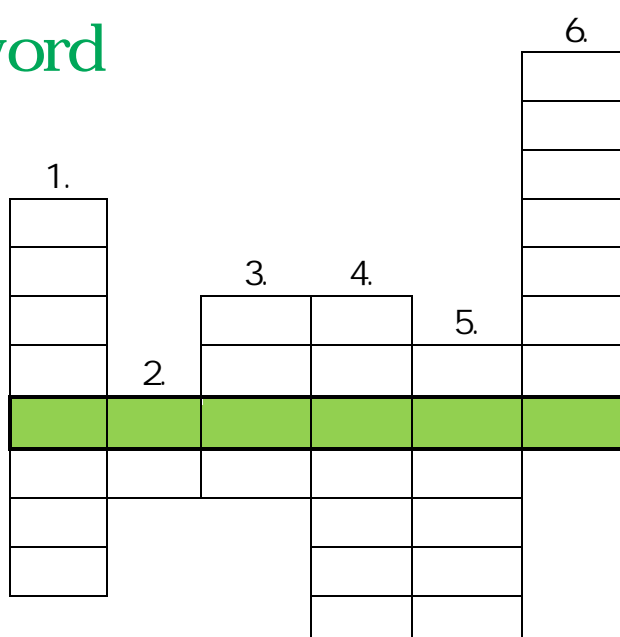
Match a correct word with a correct description.

web- page; scanner; shut down; computer ; spam; Internet; mouse	
	a computer network connecting computers all over the world
	a device that is used to control computer programs, you hold it in your hand and move it in the direction you want the cursor on the screen to move
	a machine that can be used to do maths, type, draw, play games, watch videos, listen to music, surf the internet etc.
	to turn off a machine or a computer
	unwanted mail, usually advertisement
	a document on the internet with information etc.
	a device that transfers texts and graphics from a sheet of paper etc. to electronic form for a computer

Krížovka – Crossword

Prelož do angli tiny

1. Po íta
2. Skratka pre osobný po íta
3. Súbor
4. Prehliada
5. Notebook
6. stiahnu

Internet

VÝHODY	NEVÝHODY
<p>rýchle a pohodlné vyh adávanie informácií možnos okamžite pracova so získanými údajmi napredovanie technológií dostupnos takmer neobmedzená komunikácia spojenie s celým svetom možnos vzdelávania nakupovanie zoznamovanie finan né operácie rezervácia leteniek, lístkov do kina ...</p>	<p>kvantita informácií nie je úmerná kvalite bezpe nos dodržiavanie autorských práv nestabilnos a neaktuálnos stránok spam po íta ové vírusy hackeri kybernetický terorizmus kyberšikana ochrana osobných údajov zdravotné riziká</p>

Zvláštnosti a špecifiká virtuálneho priestoru

- redukuje napätie
- vyvoláva pocit vzrušenia
- emo ne podporuje introvertných a zakomplexovaných jedincov
- priestor bez zábran
- experimentovanie s vlastnou identitou
- anonymita
- možnosť spoznávať nových ľudí
- pomáha likvidovať nuda, samotu, nedostatok podnetov

Prejavy závislosti (príznaky):

- zanedbávanie osobných a rodinných vzťahov, školských a pracovných povinností
- poruchy správania a koncentrácie
- zdravotné problémy (bolesti chrbtice, ramien, rúk, prstov, hlavy, zhoršenie zraku, nadváha, ...)
- strata kontroly nad časom
- klamanie
- emocionálna nestabilita (nepokoj, zvýšená nervozita, podráždenosť, ...)
- nespavosť
- dvojitý život schizofrenického typu

Ako byť v bezpečí, keď ste online?

Niektoré odporúčania.

- Nedávajte svoje osobné údaje alebo provokatívne fotografie.
- Keď voláte nového online priateľa, použite phone box, nie váš mobil.
- Keď sa chceš stretnúť s novým online priateľom osobne, povedz o tom aj niekomu dospelému, kto je ti blízky.
- Takéto stretnutia by mali byť len na verejnom mieste - v kaviarni, na ulici, nikdy nechod k nemu domov. Zober so sebou aj nejakých priateľov.
- Nikdy necestuj aleko na takéto stretnutie.
- Nikdy neklam o stretnutí s takouto osobou. Ak zaklameš, je to zlé.
- Keď sa cítiš znepokojený pri nejakej osobe, ukonč svoj rozhovor alebo písomný kontakt.

Hrozby internetu ťahajúce na deti a mládež

Počítačové hry

- propagácia násillia
- fiktívny svet
- strata potrieb a schopností o vyjadrenie vlastných pocitov
- strata záujmu o okolitý svet
- strata schopnosti objektívne posudzovať realitu
- dezorientácia v oblasti etických noriem a hodnôt
- strata fyzickej obratnosti
- úsečné vyjadrovanie v krátkych poveloch
- vytváranie komplexu moci
- oslabenie vôľových schopností
- vytváranie predsudkov
- neurotizmus

ilustrácia: Petra Neumarová

Zoznamka, chat, sociálne siete

plachí udi a s nízkym sebavedomím, osamelí, handicapovaní, starší udi a, no najmä deti a mladí udi

rýchlejšie, pohodlnejšie a pestrejšie zoznamovanie, oslovenie ubovo ného po tu udi, vyhnutie sa priamemu odmietnutiu

anonymita, experiment s identitou, zneužitie osobných údajov, neobmedzená prístupnosť informácií, zneužitie fotografií, videí, sexuálne návrhy, grooming, vznik závislosti, zdravotné

Ako bezpečne používať internet a mobily?

Desaťero pre deti a mládež pre bezpečné používanie internetu a mobilných telefónov ako ochrana pred kyberšikanou i zneužívaním:

Ur i si pravidlá pre používanie internetu, chatu, sociálnej siete. Je to dôležité pre tvoju bezpečnosť a ochranu súkromia pred zneužitím osobných informácií. Je potrebné následne dôsledne tieto zásady dodržiava .

Stanov si denný čas na internete tak, aby ti neobmedzoval na iné voľnočasové aktivity. Mysli aj na bežnú komunikáciu s rovesníkmi tradičnou formou, nie vždy je ideálne komunikovať len s virtuálnym priateľom.

Zváž, komu sprístupniš emailovú adresu, predídeš tak prípadnému obťažovaniu najmä v podobe kyberšikany. Dôsledne na sociálnych fórach nastav o najvyšší stupeň ochrany súkromia a zváž rozdiel medzi klasickým a virtuálnym priateľstvom.

Používaj prezývku, aby druhá strana nemohla bez tvojho súhlasu zistiť presnejšie informácie o tvojej osobe. Ak chceš zdieľať súkromné, detailné informácie alebo fotografie, dobre zváž, komu sa zdôveruješ, i sú to skutoční priatelia, ktorí ich nezneužijú.

Uzatvor dohodu so svojimi priateľmi, že vašu virtuálnu komunikáciu, resp. fotografie, nebudú bez súhlasu zverejňovať tretím osobám. Nezverejňuj na internete fotografie, kde si odetý(á) v plavkách resp. iné fotografie s provokatívnym obsahom.

Bu opatrný(á) pri komunikácii s tzv. priateľmi, ktorí sa chcú stretnúť, prípadne dávajú rôzne sexuálne návrhy a dobre si zváž, či ponuku na stretnutie prijmeš a za akých podmienok. Ak máš pochybnosti, pora sa s rodičmi. Bu zvlášť opatrný(á), ak ide o dospelého. Takéto stretnutia by mali byť len na verejnom mieste - v kaviarni, na ulici, nikdy nechod k nemu domov. Zober so sebou aj nejakých priateľov. Nikdy necestuj aleko na takéto stretnutie. Nikdy neklam o stretnutí s takouto osobou. Ak zaklameš, je to zlé.

Stanov si časové, resp. levelové limity na hranie hier. Vyhneš sa tak riziku závislosti na nich. Bu opatrný(á) pri ponukách na nákup hier i ich vylepšení, aby si sa nestal(a) obeťou podvodu a vopred si dôsledne prever ponuku, prípadne sa pora s rodičmi.

Nakupovanie na nete radšej ponechaj dospelým.

Chrá si obsah svojho mobilného telefónu, najmä osobné údaje, citlivé sms, fotografie a videá. Mohol by ich niekto zverejniť bez tvojho súhlasu. Nepoužívaj mobil na fotografovanie a filmovanie videí s obsahom, ktorý znevažuje alebo ponižuje tvojich priateľov alebo tretie osoby. Mohol(a) by si im tak vážne ublížil. Ak a niekto obťažuje, ignoruj ho a ak neprestane, informuj rodičov.

Univerzálna zásada na záver: Zlaté pravidlo "čo nechceš, aby druhí robili Tebe, nerob ani Ty im" platí aj pri internetovej komunikácii, komunikácii na facebooku resp. komunikácii s mobilom.

Bezpečný internet - beseda s policajtkou

Príslušníka policajného zboru navštívila naša Základná škola na Kulíškovej 8.

Hlavná téma návštevy bola „Kyberšikana“.

Pani policajtká nám pustila prezentáciu o kyberšikane. Bola tam uvedená verzia šikanovaného chlapca, jeho matky ktorá na to prišla, kamaráta ktorý si ho zastal, triednej učitky, ktorá to riešila a dievča, ktoré chlapca šikanovalo. Pani policajtká nám vysvetľovala, že kyberšikana je **TRESTNÝ** !! Po dopozieraní nahrávky sme sa rozprávali o prípadoch z reálneho života. Vravela nám: „lovek, ktorý šikanoval nie je o nič lepšie ako kriminálnik.“

Ale dosť o klasickej šikane a prejdeme ku kyberšikane. Je to spôsob šikany, ale cez internet. Je to tiež „**TRESTNÝ**“ !!

A preto by vás to nemalo ani napadnúť. Je to pre vás sranda, ale musíte si uvedomiť, ako by ste sa cítili v koži šikanovaného. Myslite aj na to, aké by to bolo aj pre vás veľa mi neprijemné! Neprijemné je to aj rodine šikanovaného! Nielen toto, ale aj ešte viac sme si porozprávali o kyberšikane.

Dúfam, že si sa nie o naučíte il/a alebo aj poučíte il/a.

**NEZABÚDAJ, ŽE PRAVDA
VŽDY VYJDE NAJAVO!!!**

Daniel Taraba, VI.A

IKT – pre a proti Varovné ísla

25% Stále viac detí **uprednosťuje hry napoíta i** pred hraním sa vonku s kamarátmi, pričom **každé štvrté dieťa** ohrozuje závislosť.

18% Iba 18% rodičov si pripúšťa, že ich deti by si mohli **prezera erotické stránky**. V skutočnosti to robí nadpolovičnáväšina detí.

33% Presne to koto detí si rado **píše na internete s cudzími u mi** a neváha sa s nimi aj stretnúť naživo. **asto netušia, že ich to môže ohroziť**.

ilustrácia: Anna Feldeková

29% Takmer tretina detí **natá a spolužiakov a kamarátov** v nepríjemných situáciách a videá šíria **alej**. To je kyberšikana.

Kyberšikana

Definícia: Kyberšikana je šikanovanie pomocou informačných a komunikačných technológií, predovšetkým prostredníctvom internetu a mobilných telefónov.

Kyberšikanovanie je jedným z najčastejších negatívnych javov na internete. Nie je to niečo nové, je to len prejav, ktorý sa objavuje v inom priestore. S rozšírením moderných technológií sa aj výraznosť šikanovania presunula do virtuálneho prostredia. Pre agresorov je ľahšie ublížovať niekomu, komu sa nemusia pozerať priamo do očí, menej vnímajú emócie a zranenie obete, menej si uvedomujú závažnosť svojho konania a zodpovednosť za to. Takéto šikanovanie im môže pripadať iba ako druh neškodnej zábavy. Agresor zároveň ich anonymita chráni pred odhalením. Pre obe je virtuálne šikanovanie ešte závažnejšie – nemôže pred ním uniknúť nikam, ani do bezpečia domova. Ak používa mobilný telefón alebo internet, agresori sa k nej dostanú v ktorúkoľvek dobu a na ktoromkoľvek mieste.

Pojmy

Šikanovanie: opakované a zámerné správanie, ktorého cieľom je vysmievať sa, ublížovať niekomu, ponižovať ho. Agresor zneužíva svoju moc nad obeť.

Kyberšikanovanie (elektronické šikanovanie, cyberbullying, cybermobbing): forma šikanovania, pri ktorej sa používajú nové technológie, ako je počítač, internet, mobilný telefón. Prebieha vo virtuálnom priestore s využitím rôznych služieb a nástrojov, ako sú email, IM (instant messenger – napr. Skype, ICQ), chat, diskusné fóra, sociálne siete, stránky na zverejňovanie fotografií a videí, blogy, SMS správy, telefonáty.

Kybernetické prenasledovanie (online prenasledovanie, cyberstalking): neustále sledovanie niekoho vo virtuálnom prostredí, často spojené s obťažovaním, vyhrožovaním a zastrášaním.

ilustrácia: Vanesa Turová

Happy slapping: násilné alebo sexuálne útoky na obeť (často aj náhodne vybrané), ktoré sú natáčané na mobilný telefón. Útočníci videá alej rozposielajú alebo zverejňujú na internete.

Kyberšikanovanie - šikanovanie pomocou internetu a mobilných telefónov

- posielanie agresívnych a nenávistných správ a zastrášovanie osôb

- nie je viazané na priame stretnutia obeť a agresora

- vytváranie webových stránok, ktoré majú vystrašiť, ponižovať alebo znevážiť

- zverejňovanie a šírenie ponižujúcich a urážajúcich obrázkov, videí a fotografií

- zasielanie vyhrožujúcich, obscénnych a nenávistných mailov alebo správ

- šírenie nepravdivých a skreslených informácií

- vyhrožovanie sa a zastrášovanie v chatovacích miestnostiach alebo na sociálnych sieťach

- zneužívanie identity a online rozhovorov na urážanie a ponižovanie

Die a môže by elektronicky šikanované, ak:

ne akane prestane používať počítač
sa zdá nervózne alebo neisté pri čítaní e-mailov alebo správ v mobile
nechce chodiť do školy alebo medzi ľuďmi všeobecne
sa zdá nahnevaný, depresívne alebo frustrovaný po odchode od počítača
sa vyhýba rozhovoru o tom, čo robí na počítači
sa stane abnormálne uzavretý voči priateľom a rodine

Die a môže elektronicky šikanovať, ak:

rýchlo vypína obrazovku alebo zatvára programy v počítači, keď sa priblíži iná osoba
trávi pri počítači dlhé hodiny v noci
je rozčúlený, ak nemôže neakane použiť počítač
prehnane sa smeje pri používaní počítača
vyhýba sa rozhovoru o tom, čo robí na počítači

Ako sa kyberšikanovanie líši od klasického šikanovania?

Nemá časové a priestorové obmedzenie: kým klasické šikanovanie sa väčšinou obmedzuje na jeden priestor, napríklad školu alebo zamestnanie, v prípade kyberšikanovania môžu útoky prichádzať kedykoľvek a kdekoľvek – stačí, ak má človek mobilný telefón alebo je pripojený na internet.

Rýchlo sa rozšíri k veľkému publiku: v prípadoch klasického šikanovania sa o čom väčšinou dozvedia priami účastníci v danej skupine. Pri kybernetickom šikanovaní sa môžu akékoľvek obsahy, ktoré sú zverejnené na internete alebo rozoslané cez mobil alebo email, rýchlo dostať k veľkému počtu ľudí, pričom je ich šírenie nekontrolovateľné.

Páchatelia môžu zostať v anonymite: oni sami sa cítia bezpečnejšie a menej si uvedomujú, čo ich správanie spôsobuje, keďže nevidia reakciu obeť. U obeť prispieva anonymita páchatelia a k ešte väčšej podozrievavosti, neistote a strachu – nevie, voči komu sa má brániť, nevie, odkiaľ príde ďalší útok, páchatelia môžu byť ktokoľvek.

Kyberšikanovanie ľahšie prekoná rozdiely: pre anonymitu a použitie technických prostriedkov je pre páchatelia oveľa jednoduchšie zaútočiť aj na niekoho, na koho by si v reálnom svete pre jeho autoritu alebo pozíciu netrúfli. Takto sa môžu ľahko stať obeťami kyberšikanovania napríklad učiteľia i nadriadení.

Používa psychické prostriedky ubližovania a manipulácie: na rozdiel od klasického šikanovania páchatelia a obeť nie sú v priamom kontakte, po kybernetickom šikanovaní nezostávajú viditeľné stopy fyzického ubližovania (zranenia, modriny, poškodené oblečenie a pod.).

Čo všetko môže byť kyberšikanovanie?

Urážanie a nadávanie: prostredníctvom komentárov k fotografiám a videám alebo na nástenke na sociálnych sieťach; posielanie urážajúcich správ cez email, text alebo mobil, nadávanie cez text, anonymné telefonáty.

Obťažovanie, zastráňovanie, vyhrážanie a vydieranie: opakované obťažovanie prezvaním, anonymnými telefonátmi i nechcenými správami cez mobil, preťažovanie emailovej schránky nevyžiadanou poštou, posielanie vírusov, vyhrážanie emailovej schránky nevyžiadanou poštou, posielanie vírusov, vyhrážanie sa ublížením alebo smrťou. Páchatelia sa tiež môžu nabúrať do profilu obeť, zmeniť jej heslo a následne tento profil upraviť. Vydiera obeť tým, že jej profil vráti pod rôznymi podmienkami. Na vydieranie môžu byť tiež použité fotografie alebo videá obeť.

Zverejnenie trápnych, intímnych alebo upravených fotografií alebo videí: môže ís o fotografie alebo videá, so šírením ktorých obe nesúhlasí alebo o fotografie, ktoré boli vytvorené fotomontážou (napr. pripojenie tváre obete k nahej postave alebo znetvorenie pôvodnej fotografie). Samostatnou kategóriou je Happy slapping, videá, ktoré zachytávajú agresívne alebo sexuálne útoky na obe .

Šírenie osobných informácií alebo klebiet: príkladom môže by zverejnenie súkromnej komunikácie alebo ohováranie na sociálnych sie ach.

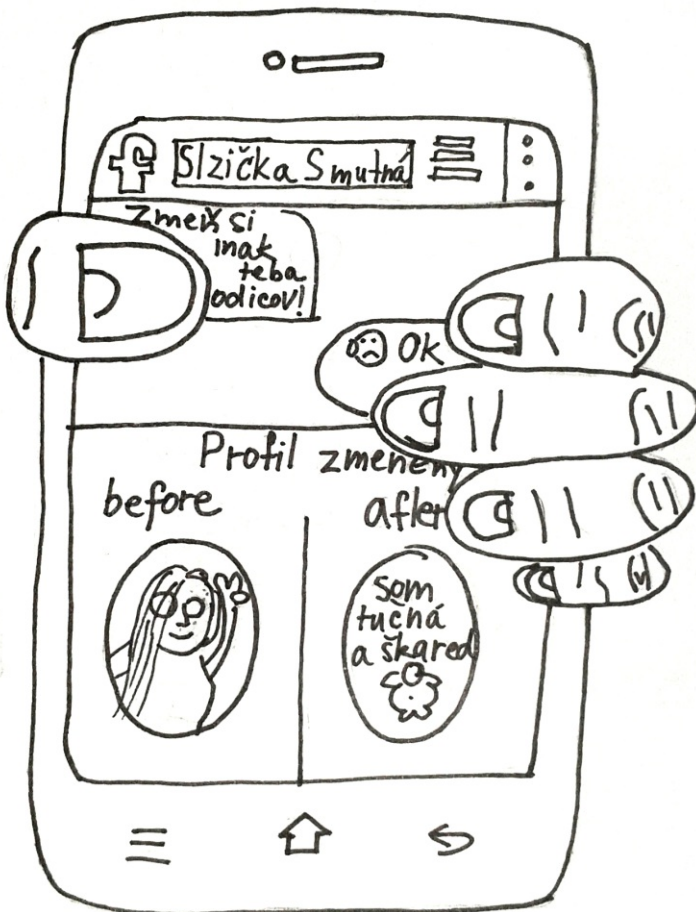
Vylú enie zo skupiny: napríklad z tímu v online po íta ových hrách, zo skupiny priate ov na sociálnych sie ach, ignorovanie v komunikácii a v diskusných skupinách.

Krádež identity, vytváranie falošných a posmešných profilov, nenávistných skupín: agresor získa prístup k údajom obete a pod jej menom objednáva rôzny tovar z internetu. Páchate vytvorí obeti profil, v ktorom ju zosmieš uje, ponižuje alebo založí skupinu na sociálnej sieti, ktorá prezentuje negatívny postoj k obeti. Ak sa dostane do emailovej schránky alebo profilu obete, tak jej tiež môže vymaza správy alebo komunikova s jej priate mi a známymi, úto i na iných udí, šíri nepravdivé informácie.

Kyberšikanovanie asto prebieha medzi de mi a dospelými. Stáva sa aj to, že žiaci takýmto spôsobom šikanujú u íte a. Rovnako sa môže kyberšikanovanie objavi aj medzi dospelými – medzi kolegami v práci, i bývalými partnermi po rozchode. Deti astejšie vytvárajú posmešné profily, stránky a fotomontáže, natá ajú posmešné a ponižujúce videá alebo sa nabúrajú do profilu, dospelí sa skôr uchy ujú ku kybernetickému prenasledovaniu, vydieraniu, ohováraniu a poškodzovaniu povesti obete.

Kybernetické prenasledovanie (Cyberstalking): môže ma rôzne podoby aj prí iny. Prenasledovate chce predovšetkým získa moc nad obe ou, manipulova ou. Svoje správanie nemusí posudzova reálne, bu si vôbec neuvedomuje, že tomu druhému ubližuje,

alebo nedokáže posúdi , do akej miery mu ubližuje. Niekedy prenasledovate sleduje svoju obe cez rôzne vyh adáva e, prezerá si jej profil na sociálnych sie ach, sleduje jej komunikáciu na ete. Môže použi aj kombináciu rôznych foriem psychického nátlaku – nepríjemné komentáre, ob ažovanie esemeskami, emailami a prezvá aním, tiež vyhrážanie, vydieranie, ohováranie medzi rovesníkmi, vyzvedanie informácií od ostatných, nabúranie sa do profilu. astou prí inou prenasledovania je „láska“. Prenasledovate môže sledova svoj vyhliadnutý objekt, pri om sa ho takto snaží viac spoznáva alebo sa mu priblíži . Za spustením kybernetického prenasledovania býva aj ukon enie vz ahu. Odvrhnutý partner sa chce pomsti alebo sa zúfalo snaží o komunikáciu, kontakt. Vo vz ahu sa zase žiarliví partneri takýmto spôsobom snažia ma preh ad a kontrolu nad tým, o ich partner robí, s kým sa rozpráva.

ilustrácia: Alexandra Liptáková

Fakty o kyberšikanovaní

Z výskumu, ktorý realizoval Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave v spolupráci s eSlovensko, o.z. vyplýva:

Naj častejšie sa mladí ľudia (49,8 %) stretávajú na internete s nadávaním a vysmievaním, na druhom mieste s ohováraním alebo šírením nepravdivých informácií (42,6 %), samotné kyberšikanovanie uvádza 5,9 % účastníkov výskumu.

Mladí ľudia sami priznávajú, že na internete si naj častejšie „robia srandu z iných“ (59 %), vysmieávajú sa alebo nadávajú niekomu (49,8 %) a fotografujú alebo natáčajú iných v trápnych situáciách, a potom to zverejnia (16,5 %).

65,4 % obetí kyberšikanovania vie, kto je agresorom. Naj častejšie je to niekto, koho poznajú naživo (buď zo školy alebo z okolia) alebo ich známy z internetu (18,5 %).

Ak sa dospievajúci stretnú s kyberšikanovaním, vo väčšine prípadov o tom nikomu nepovedia. Ak sa niekomu zveria, tak je to naj častejšie kamarát (v 21,1 % prípadov). Niekomu dospelému o incidente povedalo len 8,9 % mladých ľudí – a to 6,9 % z nich rodičov a 2 % učiteľov.

Aké môžu byť následky kyberšikanovania?

zanedbávanie školských povinností, zlyhávanie v škole, vyhýbanie sa škole, u dospelých podobné problémy v zamestnaní

psychosomatické ťažkosti (zdravotné ťažkosti spôsobené psychickými problémami) – bolesti brucha, poruchy spánku

pocity hanby, trápnosti, poníženia, smútku, depresie, úzkosti

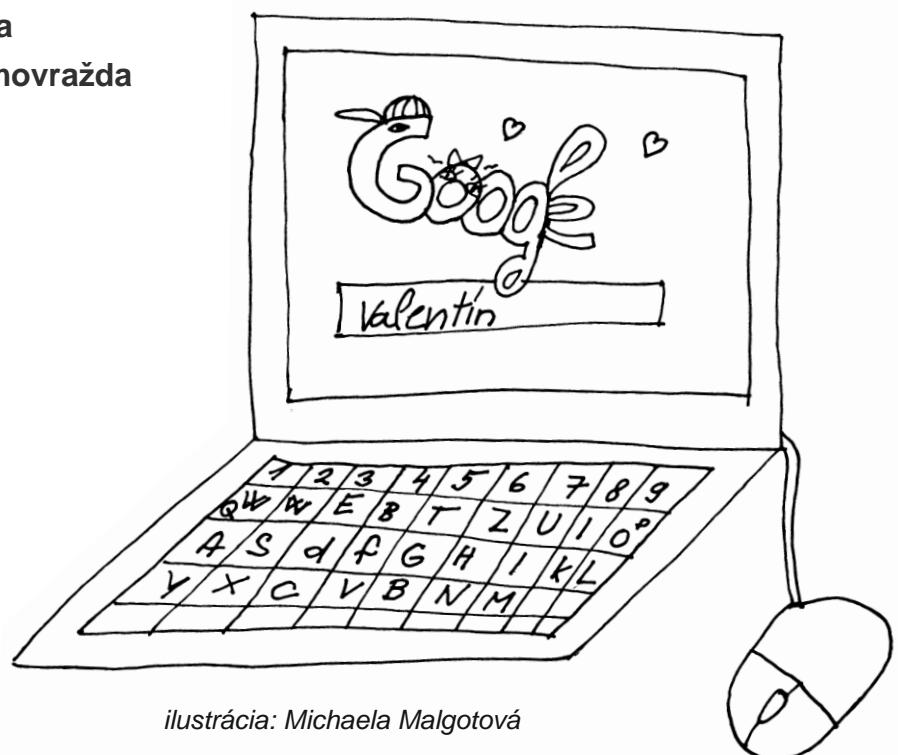
neustály strach a pocit ohrozenia

pocit vlastného zlyhania, pokles sebavedomia a dôvery v ľudí

bezvýchodiskovosť a beznádej

násilie voči iným, pomsta

sebapoškodzovanie, samovražda

ilustrácia: Michaela Malgotová

Netiketa

Netiketa je súhrn všeobecných pravidiel slušného správania užívateľa na internete.

1. Nikdy nezabúdajte, že na druhom konci sú ľudia a nie počítač. To, čo anonymne napíšete stroju, by ste možno nikdy nepovedali do očí.
2. Dodržiavajte všetky pravidlá slušnosti z normálneho života. Čo je zlé v bežnom živote, bude určite nevhodné aj na internete.
3. Zistite si, kde sa nachádzate. Cez internet totiž komunikujete s ľuďmi z celého sveta. A čo je v jednej skupine na internete dovolené, iná to môže považovať za neprípustné. Politika, náboženstvo a iné rozporuplné témy by mali byť diskutované s maximálnou obozrattosťou a taktom.
4. Majte ohľad k druhým. Nie každý má rýchle internetové pripojenie ako vy. Mnohí sa pripájajú z domu cez pomalý modem, za ktorý platia! Neposielajte teda zbytočné a zbytočne veľké e-mailové správy.
5. Nebuďte grobianom! Aj keď píšete bez diakritiky (bez d, ž, ov a mäk, e, ov) snažte sa o správny pravopis. Publikovanie nepravdivých informácií, alebo niekoho ohováranie tiež nie je vhodné. Nevydávajte za svoju prácu niekoho iného. Obrázky, texty a rôzne iné súbory sa z internetu dajú ľahko stiahnuť. Akoby sa vám páčilo, keby niekto iný vydával vaše dielo za svoje? Ak využijete prácu iných, mali by ste spomenúť ich autorstvo.
6. Pomôžte, ak viete. Zaujímá vás nejaká téma a sledujete nejakú diskusiu k nej? Niekto z diskusnej skupiny má taký alebo onaký problém. Ak viete odpoveď, pomôžte. Nabudúce pomôže niekto vám. V diskusnej skupine platí zásada „Najprv poďakuj, až potom píš.“
7. Rešpektujte súkromie iných. Omylom vám prišla správa, ktorá vám nepatrí? Správajte sa tak, ako by ste chceli, keby niekto iný našiel vašu poštu...
8. Nezneužívajte svoju moc a vedomosti. Používatelia so špeciálnymi privilégiami, napr. správcovia serverov, ktorí majú prístup k pošte ostatných musia mať dôveru bežných používateľov.
9. Odpúšťajte druhým chyby. Aj vy ste niekedy zaľnali. Nemusíte hne reagovať výsmešne alebo so zlosťou.
10. Nerozosielajte reazové listy a poplašné správy hoax. Upozornite aj ostatných, že takéto správanie je nevhodné.
11. Nerozosielajte spam – správy s reklamným textom. Upozornite i ostatných, že takéto správanie je nevhodné.
12. Rešpektujte autorské práva iných. Nepublikujte cudzí text pod svojim menom, vždy uvádzajte meno pravého autora a zdroj odkiaľ je text prevzatý.

ilustrácia: Vanesa Turovová

(Zdroj: Wikipedia)

Riešenia tajni iek

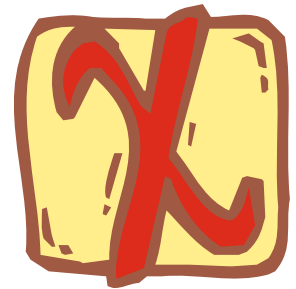
Tajni ka zo str. 1

1. CRYSTAL
2. WOLF
3. RAY
4. RAY
5. RAY
6. RAY
7. RAY
8. RAY
9. RAY
10. RAY
11. RAY
12. RAY
13. RAY

Tajni ka zo str. 12

1. COMPUTER
2. INTERNET
3. MOUSE
4. SHUT DOWN
5. SPAM
6. WEB-PAGE

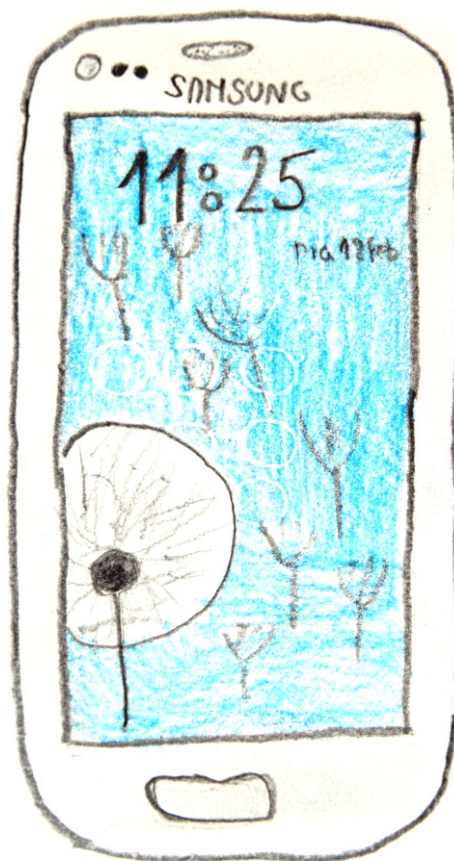
computer	a machine that can be used to do maths, type, draw, play games, watch videos, listen to music, surf the internet etc.
Internet	a computer network connecting computers all over the world
mouse	a device that is used to control computer programs, you hold it in your hand and move it in the direction you want the cursor on the screen to move
shut down	to turn off a machine or a computer
spam	unwanted mail, usually advertisement
web - page	a document on the internet with information etc.
scanner	a device that transfers texts and graphics from a sheet of paper etc. to electronic form for a computer

Match Game zo str. 12

Príznaky závislosti od internetu a mobilu

Urob si tento test a zistíš, či si závislý od internetu a mobilu.

- Tráviš vo voľnom čase prevažne online alebo hraním počítačových hier?
- Nezaujímaš sa už o iné aktivity?
- Venuješ sa radšej počítaču než rodine alebo kamarátom?
- Nachádzaš nových kamarátov len v online svete?
- Strácaš skutočných kamarátov a výrazne sa ti zhoršujú výsledky v škole?
- Nevypínaš počítač ani v noci a radšej nespíš, aby mohol byť online?
- Strácaš prehľad o čase, ktorý tráviš online?
- Rozprávaš stále len o tom, čo zažíváš v online svete alebo v hrách?
- Prekračuješ limit, ktorý ti rodičia stanovili na používanie počítača?
- Reaguješ podráždene alebo až agresívne, ak ti zakážu ísť na počítač?
- Ak nie si online, pociťuješ nepokoj a úzkosť?

ilustrácia: Dominika Curková

„Tento projekt sa uskutočnil v rámci programu e-Školy pre budúcnosť Nadácie Orange.“

Realizátor projektu: Základná škola Kulíškova, Bratislava